

BULÁNYI GYÖRGY

HOGYAN VISZONYULJUNK A TÖBBIEK MÁS VOLTÁHOZ?

A többiek másvolta – elsősorban Isten teremtő gazdagságának a következménye. Vannak genus-ok, s azon belül species-ek. Ezeket az osztályokat csupa egyformák adják: ez is kajszi, az is kajszi. De a species-eken belül egyedek vannak, s nincs két kajszi, amely egyforma lenne; egyikük csenevészre sikerül, a másikuk hatalmas lombkoronát növeszt; az egyiknek íze, mint a méz, a másik nem olyan édes, de van valami nemes zamata.

Csak az ember alkotó műhelyéből kerülnek elő egyforma darabok. Az esztergályosnak tizedmilliméter pontossággal kell dolgoznia. A hatékonyságnak ez a feltétele, ha az iparban dolgozunk. De nemcsak ott dolgozunk. Költők, muzsikusok, festők is vagyunk. Alkotók is. Ilyenkor Istenre hasonlítunk. Szabó Lőrinc vagy Sinka István verseit ezer között is felismerem.

Az élőlények sorában az ember félreismerhetetlen, nem téveszthető össze hallal, madárral, akármivel. Az emberek között meg Kovács Istvánt nem lehet összetéveszteni a hatmilliárd többivel. Amit az Isten csinál, az mind más. Egyedi darab.

Kérdésünk az, hogy miként viszonyuljunk ehhez. Örömmel, közönnyel, elviseléssel, bosszankodással? Pontosítani kell a kérdést, mert van a sarki hordár, aztán akivel együtt utazom a Metrón, a szomszéd, a munkahelyi főnök, a vérszerinti testvérek, a szüleim, a házastársam, s akikkel a Szellemi Búvárok Egyesületében eltöltünk négyhetenként két-három órát, vagy akikkel életre-halálra szövetséget kötünk, hogy így vagy úgy, de megváltjuk a világot.

A sarki hordárral havonta egyszer találkozom, s köszönök neki vagy fogadom köszöntését: Jó napot kívánok! Kedves vagy kedvetlen közöny a viszonyulás módja. Az összes többi kategóriánál nem ilyen problémátlan a dolog. A probléma annál intenzívebb, minél szorosabb kapcsolatba kerülök valakivel. A szomszéd és a munkahelyi főnök személye lecserélődhetik. A gyermek kirepülhet a fészekből, s akivel életre-halálra szövetséget kötök, attól is szeretetben elköszönhetek s hazamehetek. De a házastársam – ha csak el nem válok – adva van: holtomiglan, holtáiglan, reggel-délben-este. Ezen a ponton a legintenzívebb kapcsolat és a probléma, hogy *hogyan viszonyuljak a többiek másvoltához*. Ha ezt a kanyart veszem, a többi már gyerekjáték. Egy kortársam mesélte, aki nem akárkit vett feleségül.

Tudod, az ember alig bírja, hogy megházasodjék. Mert otthon minden úgy volt, ahogy a szüleim akarták. Végre úgy lesz, ahogy én akarom. Csakhogy a másik is ezzel jön...

Minél lazább a kapcsolat, annál jelentéktelenebb a probléma. Minél szorosabb, annál jelentősebb. Házastársamnál csak egyetlen emberrel vagyok szorosabb kapcsolatban, s ez az ember én magam vagyok. Minek következtében ebből kell kiindulnom. Én nem vagyok más. Én én vagyok. Azonos önmagammal. Mégis: a legnehezebb feladat önmagam elviselése. Azt kérdeztem, hogy viszonyuljunk a többiek más voltához: örömmel, közönnyel, elviseléssel, bosszankodással. Magamhoz közönnyel nem tudok viszonyulni. Az öröm és a bosszankodás tetteim fölött is jól ismert állapotaim. De nap mint nap karban kell tartanom magam, hogy a magatartásom magam és mások számára elviselhető legyen, s ez utóbbinak gyökere-feltétele, hogy magamat el tudjam viselni. Ez esetben lehet reményem, hogy mások is el tudnak viselni. Olyankor, amikor nem tudom elviselni magamat, mások számára teljességgel kibíráhatatlan vagyok. Így aztán megkonstruálhatjuk **az etikát három kötetben**, melyek

- a magam elviseléséről szólnak,
- a házastársam elviseléséről s
- a többiek elviseléséről.

Persze mindegyik kötetnek lehet egy **függeléke**, amely arról számol be, hogyan *élvezem* magamat, a házastársamat, meg a többieket. **S egy másik függeléke is** arról, hogy mi történik akkor, amikor ez az elviselés nem sikerül. Hogyan akasztjuk fel, vagy csak isszuk le magunkat, hogyan válunk el házastársunktól, s hogyan vesszünk össze a többiekkel.

Így is lehetne etikát írni. Melyik témának a kidolgozásával indulunk el?